

Jak efektywnie wspierać rozwój gospodarczy z poziomu regionu?

WŁADYSŁAW ORTYL

Marszałek Województwa Podkarpackiego, Wiceprezes Związku Województw RP

W sytuacji rosnącej konkurencji na arenie międzynarodowej do priorytetów rozwojowych kraju należy zaliczyć budowanie silnej gospodarki polskich regionów. To jedno z ważniejszych zadań samorządu województwa – najlepiej zorientowanego w uwarunkowaniach, potrzebach i możliwościach wzmacniania pozycji danego regionu. Jakie instrumenty rozwojowe posiadają samorządy? W jaki sposób je wykorzystują? Jaką inspirację w tym zakresie przynoszą doświadczenia Podkarpacia?

Wspieranie rozwoju regionalnej gospodarki to jedno z podstawowych zadań samorządu województwa. Uwzględnia ono m.in. pobudzanie aktywności gospodarczej oraz podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności. W ramach prowadzonej przez samorząd województwa polityki rozwoju realizowane są zadania w zakresie tworzenia warunków dla wzrostu gospodarczego, w tym kreowanie regionalnego rynku pracy, wspieranie rozwoju nauki, postępu technologicznego i innowacji oraz współpracy między sferą nauki i gospodarki. Działania te zmierzają do zapewnienia odpowiednich okoliczności dla trwałego, zrównoważonego rozwoju i budowania konkurencyjnej pozycji regionu.

Współcześnie nasila się presja konkurencyjności pomiędzy regionami – i to nie tylko w skali Polski, ale także w wymiarze międzynarodowym. Polskie województwa rywalizują zarówno z regionami w Unii Europejskiej, jak i z regionami tych europejskich państw, które znajdują się poza strukturami UE. Jest to szczególnie ważne dla Podkarpacia – regionu położonego przy granicy zewnętrznej Unii Europejskiej i jednocześnie graniczącego z Ukrainą. Wysokie standardy przyjęte w prawodawstwie UE sprawiają, że konkurencja ta niejednokrotnie jest bardzo wymagająca.

Aby prowadzić skuteczne działania na rzecz rozwoju gospodarczego, w pierwszej kolejności należy poznać regionalne uwarunkowania.

Dlatego też istotne miejsce w opracowywanych przez samorząd województwa materiałach diagnostycznych zajmuje opis i charakterystyka regionalnej gospodarki, z uwzględnieniem tła krajowego i europejskiego. Specyfika gospodarcza polskich regionów jest różna, a co za tym idzie – zróżnicowane są potrzeby i możliwości wzmacniania gospodarki. W przypadku województwa podkarpackiego wyraźnie widoczny jest jego profil przemysłowy, o długich tradycjach sięgających Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP), oraz wyższe niż średnio w kraju nakłady na B+R i sieciowanie współpracy podmiotów gospodarczych. Stąd relatywnie wysoka pozycja regionu we wskaźniku innowacyjności.

Analiza gospodarcza polskich regionów jest różna, a co za tym idzie – zróżnicowane są potrzeby i możliwości wzmacniania gospodarki. W przypadku województwa podkarpackiego wyraźnie widoczny jest jego profil przemysłowy oraz wyższe niż średnio w kraju nakłady na B+R i sieciowanie współpracy podmiotów gospodarczych.

Takie rozeznanie pozwala projektować działania dostosowane do regionalnych uwarunkowań. Szczególne znaczenie wśród dokumentów przyjętych przez Samorząd Województwa Podkarpackiego ma *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030*. Dokument ten, przyjęty w styczniu 2022 r., nie tylko wpisuje się w warunek podstawowy dla celu 1. polityki spójności, ale też stanowi regionalny program rozwoju gospodarczego. Oprócz określenia regionalnych inteligentnych specjalizacji oraz

kluczowych technologii, stworzono matrycę przedstawiającą rolę i zadania poszczególnych uczestników gospodarczego ekosystemu regionu. Identyfikacja ta pozwala na precyzyjne wskazanie, które cele są realizowane komplementarnie i gdzie można uzyskać efekt synergii. Istotne są tutaj integracja działań i moderowanie aktywności różnych podmiotów na rzecz rozwoju gospodarczego.

Samorząd województwa posiada wiele instrumentów, które oddziałują na gospodarkę. Należą do nich w pierwszej kolejności środki finansowe skierowane na rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w ramach alokacji dostępnych w programach regionalnych, finansowanych z polityki spójności UE. Obecnie polskie regiony zarządzają samodzielnie już trzecią edycją programów regionalnych. Wcześniej uczestniczyły we wdrażaniu komponentów regionalnych w ramach programu krajowego, a jeszcze w okresie przedakcesyjnym – w ramach komponentów programu PHARE (ang. *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*). Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że polskie województwa mają spore doświadczenie we wdrażaniu środków finansowych polityki spójności skierowanych dla przedsiębiorców.

W poszczególnych okresach programowania wsparcie dla regionalnej gospodarki było ukierunkowane na różne cele. W pierwszym wspierano transformację polskiej gospodarki i tworzone warunki dla powstawania przedsiębiorczości. Następnie wzmacniano konkurencyjność sektora MŚP i rozwijano infrastrukturę B+R, a w dalszej kolejności koncentrowano się na podniesieniu

innowacyjności. Obecnie gros działań skierowanych jest na przeprowadzenie transformacji energetycznej podmiotów gospodarczych, rozwój technologii informatycznych i automatyzacji, wdrażanie założeń gospodarki obiegu zamkniętego oraz dalszy rozwój sfery B+R.

Samorząd województwa posiada wiele instrumentów, które oddziałują na gospodarkę. Należą do nich w pierwszej kolejności środki finansowe skierowane na rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w ramach alokacji dostępnych w programach regionalnych, finansowanych z polityki spójności UE. Obecnie polskie regiony zarządzają samodzielnie już trzecią edycją programów regionalnych.

Niezbędnymi czynnikami stymulującymi rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie innowacyjności są: proces przedsiębiorczego odkrywania oraz identyfikacja inteligentnych specjalizacji. Stanowią one ograniczoną liczbę priorytetów gospodarczych, bazujących na regionalnych zasobach i pozwalających na powiązanie gospodarki regionu z otoczeniem zewnętrznym. Umożliwiają odpowiednie ukierunkowanie środków i dostosowanie instrumentów wsparcia do obszarów kluczowych dla budowania konkurencyjności. W województwie podkarpackim za inteligentne specjalizacje uznano: lotnictwo i kosmonautykę, motoryzację, informację i telekomunikację oraz jakość życia, na którą składają się cztery podobszary: turystyka zrównoważona, żywność wysokiej jakości, usługi i produkty medyczne oraz

wzmacniające kondycję, a także energia przyjazna środowisku. Są one obecnie filarem rozwoju społeczno-gospodarczego Podkarpacia. Dodatkowo, prowadzone analizy pozwalają identyfikować zjawiska zachodzące w gospodarce i podejmować adekwatne interwencje, co jest szczególnie istotne w sytuacji dynamicznych transformacji, wywołanych przez kryzysy zewnętrzne (pandemię COVID-19 czy wojnę w Ukrainie).

Bardzo ważnym instrumentem oddziaływania na gospodarkę są środki z instrumentów zwrotnych, które pozostają w dyspozycji samorządu województwa. Pula jest już znacząca, przez co ich rola, biorąc pod uwagę możliwe scenariusze dotyczące przyszłości polityki spójności UE, będzie wzrastać. Samorządy województw powołały spółki samorządowe – fundusze rozwoju, którym powierzyły operowanie środkami zwrotnymi. Są to obecnie podstawowe instrumenty w postaci poręczeń kredytowych, kredytów i pożyczek. W przyszłości fundusze rozwoju powinny rozwijać także bardziej skomplikowane instrumenty, w tym wejścia kapitałowe. Będzie to wyjątkowo ważne dla dalszego rozwijania ekosystemu start-upowego w regionach. Jednak aby przejść od pożyczki do wejścia kapitałowego, musi nastąpić przełom – przyjęcie postawy gotowości na stratę, co w polskim i europejskim systemie wsparcia przedsiębiorczości z wykorzystaniem środków publicznych jest niezwykle trudne. Obecnie pomoc dla projektów innowacyjnych praktycznie nie dopuszcza ryzyka niepowodzenia. Może jest to jedna z przyczyn wciąż niskiej innowacyjności gospodarek polskich regionów.

Innym znaczącym instrumentem wspierania rozwoju gospodarczego pozostają agencje rozwoju, parki przemysłowe czy parki przemysłowo-naukowe. Tworzone są inkubatory przedsiębiorczości, w tym te akademickie. Do jednego z podstawowych wyzwań stojących przed województwami podobnymi do Podkarpacia należy zatrzymanie potencjału ludzi młodych w regionie. Stąd tak dużą wagę przywiązuje się do tworzenia możliwości rozwoju, m.in. dla absolwentów uczelni wyższych. Służyć temu mają również programy start-upowe, realizowane przy zaangażowaniu samorządów.

Aby przejść od pożyczki do wejścia kapitałowego, musi nastąpić przełom – przyjęcie postawy gotowości na stratę. Obecnie pomoc dla projektów innowacyjnych praktycznie nie dopuszcza ryzyka niepowodzenia. Może jest to jedna z przyczyn wciąż niskiej innowacyjności gospodarek polskich regionów.

Wyzwaniem pozostaje też ściślejsze powiązanie nauki z biznesem. Szkoły wyższe w coraz większym stopniu uwzględniają w swoich programach kształcenia gospodarczy profil regionu. Mankament stanowi jednak zbyt małe wykorzystanie bazy laboratoryjnej uczelni do wsparcia technologicznego rozwoju firm. MŚP nadal nie znają oferty i możliwości badawczych uczelnianych laboratoriów, natomiast wiele wydziałów ma problem z otwarciem się na realizację badań zleczanych przez przedsiębiorstwa. Próbuąc zmierzyć się z tą luką w systemie, samorząd województwa

powołał Podkarpackie Centrum Innowacji (PCI), które ma za zadanie: wdrażać programy grantowe na badania prowadzone na podkarpackich uczelniach, sieciować laboratoria i infrastrukturę badawczą, pomagać w akredytacji jednostek badawczych oraz wspierać młode osoby poprzez szkolenia, konferencje, webinary i rozwój pomysłów biznesowych.

Samorządy województw zwracają większą uwagę także na umiędzynarodowienie gospodarki. Pozyskiwanie inwestorów zagranicznych i ich włączenie w system regionalnej gospodarki to zadania realizowane przez Centra Obsługi Inwestora i Eksportera (COIE). Współpracują one z partnerami krajowymi, głównie z Polską Agencją Inwestycji i Handlu (PAIH), ale również z oddziałami Agencji Rozwoju Przemysłu (ARP), zarządzającymi Specjalnymi Strefami Gospodarczymi (SSE). COIE kooperują obecnie z wieloma partnerami zajmującymi się lokowaniem inwestycji, a dzięki współpracy z samorządami lokalnymi posiadają informacje o dostępnych pod inwestycje nieruchomościach. Za pośrednictwem wypracowanych mechanizmów współdziałania są one w stanie wspierać proces inwestycyjny na każdym jego etapie. Obecnie rozwijana jest także oferta dla regionalnych firm, które myślą o eksporcie. Organizowane są szkolenia, spotkania dotyczące specyfiki poszczególnych rynków czy też świadczone są usługi poszukiwania partnerów gospodarczych z zagranicy. W ramach projektu realizowanego przez samorząd województwa prowadzone są zagraniczne misje gospodarcze, a przedsiębiorcy mają możliwość udziału w targach.

Samorząd Województwa Podkarpackiego aktywnie działa na rzecz budowania międzynarodowych partnerstw gospodarczych. Uczestniczy w Stowarzyszeniu Sieć Regionów Europejskich wykorzystujących Technologie Kosmiczne NEREUS; uzyskał status Regionalnej Doliny Innowacji oraz przystąpił do Europejskiej Sieci Współpracy Regionów na Rzecz Badań i Innowacji (*European Regions Research and Innovation Network – ERRIN*), której celem jest łączenie regionalnych i lokalnych interesariuszy w obszarze badań i innowacji, a także wzmocnienie wymiaru regionalnego i lokalnego w polityce europejskiej w zakresie badań i innowacji. Zaangażowanie samorządu w tych gremiach ma torować drogę dla większego uczestnictwa przedsiębiorców z regionu w relacjach międzynarodowych oraz przyczyniać się do wzrostu poziomu innowacyjności gospodarki.

Z perspektywy samorządu regionalnego bardzo ważne jest sieciowanie współpracy, np. poprzez rozwijanie inicjatyw klastrowych. W województwie podkarpackim istnieje 29 klastrów, w tym dwa mające status Krajowego Klastra Kluczowego (KK). Kooperacja z klastrami przebiega na wielu płaszczyznach – to wspólnie organizowane panele i konferencje, pomoc w aplikowaniu do projektów zewnętrznych czy organizacja wizyt i misji gospodarczych oraz wyjazdów przedstawicieli klastrów na konferencje i spotkania. Poprzez współdziałanie zarówno z podmiotami zarządzającymi klastrami, jak i izbami gospodarczymi oraz innymi podmiotami zrzeszającymi przedsiębiorców, samorząd ma możliwość prowadzenia rzeczywistego dialogu z przedstawicielami biznesu.

Samorząd Województwa Podkarpackiego aktywnie działa na rzecz budowania międzynarodowych partnerstw gospodarczych. Uczestniczy w Stowarzyszeniu Sieć Regionów Europejskich wykorzystujących Technologie Kosmiczne NEREUS; uzyskał status Regionalnej Doliny Innowacji oraz przystąpił do Europejskiej Sieci Współpracy Regionów na Rzecz Badań i Innowacji. Zaangażowanie samorządu w tych gremiach ma torować drogę dla większego uczestnictwa przedsiębiorców z regionu w relacjach międzynarodowych oraz przyczyniać się do wzrostu poziomu innowacyjności gospodarki.

Wysoko rozwinięte gospodarki opierają się na dobrze funkcjonującej sieci instytucji otoczenia biznesu (IOB). W województwie podkarpackim staramy się rozwijać potencjał i wzajemną kooperację IOB oraz wspierać profesjonalizację świadczonych przez nie usług. Realizowany w poprzedniej perspektywie projekt miał na celu zwiększenie podaży usług dla MŚP ze strony regionalnych IOB. Chodzi o to, aby zapewniać profesjonalne usługi zorientowane na konkretne potrzeby podmiotów gospodarczych, mające charakter rynkowy, a nie poprzestawać wyłącznie na realizacji tych podstawowych. W dalszym ciągu potrzebne jest doskonalenie usług rozwojowych w zakresie transferu technologii, sieciowania współpracy czy wsparcia ochrony przemysłowej. Obecnie sprawdzane są możliwości tworzenia ścieżek rozwojowych przy wykorzystaniu potencjału regionalnych instytucji otoczenia biznesu. Jako przykład można wskazać koncepcję rozwoju start-upów – od inicjatyw wspieranych przez PCI, poprzez programy realizowane w Rzeszowskiej Agencji

Rozwoju Regionalnego, a następnie skalowane przy udziale środków z Podkarpackiego Funduszu Rozwoju (PFR). Dzięki zaangażowaniu instytucji samorządu województwa uzyskuje się możliwość dłuższej współpracy z danym podmiotem, a przez to zmniejsza ryzyko inwestycyjne.

Samorząd województwa stara się efektywnie wpływać na rozwój regionalnej gospodarki. Jest to aktywność wielostronna, ale wymaga stałego orientowania się na procesy

zachodzące w gospodarce i doskonalenia posiadanych instrumentów oddziaływania. Jestem przekonany, że doświadczenie samorządu województwa i coraz lepsza współpraca z podmiotami gospodarczymi będą przynosić pozytywne efekty rozwojowe, a konkurencyjność polskich województw będzie się poprawiać. ■

O AUTORZE

Władysław Ortyl – jest inżynierem ze specjalnością konstruktor lotniczy; absolwentem Wydziału Mechanicznego Politechniki Rzeszowskiej. Pracę zawodową rozpoczął w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu. W latach 1992-1998 był Prezesem Zarządu Agencji Rozwoju Regionalnego MARR S.A. w Mielcu. Od 1997 do 1999 roku był Członkiem Rady Programowej Krajowego Stowarzyszenia Agencji i Fundacji Rozwoju Regionalnego w Warszawie. W 1998 roku swoją drogę zawodową związał z samorządem województwa. Był Radnym Województwa Podkarpackiego (1998-2005), Członkiem Zarządu Województwa Podkarpackiego (1998-2002) oraz Wicemarszałkiem Województwa Podkarpackiego (2001-2002). W latach 2001-2003 zasiadał w Radzie Nadzorczej Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. W latach 2005-2013 pełnił funkcję Senatora Rzeczypospolitej Polskiej. W tym czasie, w latach 2005-2007, był Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. 27 maja 2013 roku Sejmik Województwa Podkarpackiego powierzył mu funkcję Marszałka Województwa Podkarpackiego, którą piastuje do dziś. W 2015 roku został członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP. Od 2018 roku pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej. Od 2016 roku jest Członkiem Europejskiego Komitetu Regionów. W lutym 2020 r. został wybrany Przewodniczącym grupy Europejskich Konserwatystów i Reformatorów, a od czerwca 2022 roku jest jej Wiceprzewodniczącym. Od 1980 r. jest członkiem NSZZ „Solidarność”. Za swe dokonania był wielokrotnie odznaczany: w 2015 roku – Krzyżem Komandorskim, a w 2024 roku – Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Dwukrotnie odznaczony Medalem Stulecia Odzyskania Niepodległości.

Partnerzy

2000-2025 LAT
POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POBIERZ CAŁĄ PUBLIKACJĘ

www.kongresobywatelski.pl

